

Wij hadden het ook kunnen zijn...

Bewustwordingscongres Terrorisme – Veiligheidsregio Twente – 1 november '16

Wat kunnen de Nederlandse hulpdiensten leren van de terroristische aanslagen in Brussel en op vliegveld Zaventem in België? Dat was de insteek van het bewustwordingscongres Terrorisme in Enschede, georganiseerd door de Veiligheidsregio Twente op 1 november 2016. Zes Belgische sprekers deelden hun ervaringen van die dag met de ruim 300 aanwezige geïnteresseerden.

Sander Schelberg, vicevoorzitter Veiligheidsregio Twente, trapte af. Hij wees op de voorbereiding: "hoe bereid je je eigenlijk op een dergelijke aanslag voor? Kun je je überhaupt voorbereiden? En wat kunnen we leren van onze Belgische collega's?" Allemaal vragen die deze dag uitvoerig besproken werden.

Samantha Dinsbach, directeur Publieke Gezondheid Twente, onderstreept het belang: "Wij hadden het ook kunnen zijn. En daarbij is het niet de vraag of, maar juist wanneer".

'Voorkom chaos, organiseer de afvoerstroam van gewonden'

"Ik was vroeg op kantoor, had enkele afspraken staan, maar verder zou het een rustige dag worden", zegt Jan Vaes, stafmedewerker van Militair Hospitaal Koningin Astrid. Hij is die middag één van de sprekers en vertelt over de aanslag op luchthaven Zaventem. "Wij trainen al jaren op rampscenario's, bijvoorbeeld als vliegtuigen een noodlanding moeten maken. Een bomaanslag was tot voor kort geen scenario waar wij op trainden."

"Een kwartier na de eerste melding waren we ter plekke hebben door de vele gewonden en de aard van de verwondingen de Voorwaartse Medische Post (VMP) geopend". Hiermee haalt de spreker een cruciaal onderdeel aan: "Zorg dat de afvoerstroam van gewonden goed georganiseerd is." Nog een saillant detail: "De gewonden hadden atypische verwondingen, namelijk oorlogsverwondingen, door de blastwaves; de effecten van een explosie, namelijk door de drukgolf, rondvliegende projectielen en de hitte". Een praktisch aandachtspunt was: "Zorg voor tourniquets ter aanvulling in de uitrusting".

"Er kan altijd nóg iets gebeuren"

Net als Jan Vaes had Dirk Keymolen, beroepsofficier Brandweer, een rustige werkdag verwacht. Dit bleek geheel anders te verlopen. "Bij de eerste melding dacht ik eerst aan een oefening. Maar eenmaal ter plaatse op het vliegveld zie je de chaos, rennende en huilende mensen. Een gigantische chaos.

Tijdens het verzorgen van de gewonden, ging het gerucht dat er nóg een bom was. Een autobom, vlakbij de hulpverleners. “Vanwege deze dreiging en de veiligheid van onze hulpverleners hebben we besloten te evacueren. Dan laat je, noodgedwongen, de slachtoffers achter. Dit gaat dwars tegen ieders gevoel in, maar je wilt niet meer mensen in gevaar brengen.”

‘Continue dreiging’

Marijke de Grauwe, medewerkster van de spoorwegpolitie in Brussel, vertelt over de continue dreiging, waarbij de meldingen elkaar in rap tempo opvolgen: “Anders dan bij andere incidenten kregen we zóveel, verdachte meldingen achter elkaar. Verdachte pakketjes, gestolen voertuigen, verdachte personen. Noem maar op. We werden overladen met berichten. Het is enorm van belang om deze goed te filteren.”

‘Je suis médecine’

Met deze woorden loopt Tine Gregoor, arts en kinderpsychiater in opleiding, tegen de vluchtende mensenmassa in. Zij was toevallig in de buurt van het getroffen metrostation in Brussel en voelde zich geroepen om te helpen. In haar verhaal vertelt ze over de praktische problemen, maar ook bijzondere ervaringen die tijdens deze chaos aan het licht kwamen.

“Er waren vele logistieke problemen, hulpposten die gescheiden waren, communicatiesystemen die niet goed werkten en vele onbevestigde geruchten over meerdere aanslagen, en het viel me op dat zo veel mensen te hulp schoten. Er heerste een enorm gevoel van solidariteit en saamhorigheid.”

‘Omgaan met andere culturen’

Dimitri de Fré, rampen coördinator bij het Universitair Ziekenhuis in Leuven dacht net als Dirk Keymolen aan een oefening, toen een melding om 8 uur 's ochtends binnenkwam. De realiteit bleek anders. “Alles speelde zich in een rap tempo af, slachtoffers en familieleden die het ziekenhuis worden binnengebracht, de vele operaties en tactische besluiten die je in een splitsecond moet maken.”

Ook de omgang met verschillende nationaliteiten van de patiënten en familieleden is een aandachtspunt. Door een grote oefening met verwantenopvang was het ziekenhuis goed voorbereid op dergelijke situaties.

Coördinatie op strategisch en beleidsniveau

Gino Claes, hoofd audit, competentieontwikkeling en oefeningen bij het ministerie van Volksgezondheid, deelt zijn kennis en kunde over hoe de overheid en hulpdiensten in België zijn ingericht. De belangrijkste uitdagingen, volgens hem, liggen in de communicatie. “Hoe reageer je als er meerdere incidenten tegelijk zijn, hoe creëer je duidelijkheid over verschillende slachtofferlijsten en hoe zorg je alle betrokkenen helder met elkaar communiceren. Dit zijn allemaal zeer relevante zaken.”

Nazorg

Astrid Fortuin, psychosociaal manager bij het ministerie van Volksgezondheid en verantwoordelijk voor het psychosociaal interventieplan, vertelt over haar ervaringen van de aanslagen en welke hulp geboden is aan slachtoffers én hulpverleners.

“Het viel me op dat met name de hulpverleners die ‘on hold’ werden gezet tijdens de hulpverlening het meest te kampen hadden met psychosociale klachten, nadien. Ook is het goed te beseffen dat iedereen slachtoffer is geworden van de aanslagen. Niet alleen de slachtoffers zelf, maar het gehele land. Personeel van het luchthaven, taxichauffeurs die terrorist naar het vliegveld hadden gebracht, hulpverleners, iedereen.”

Feiten – Tips – Aandachtspunten – Geleerde lessen

Feiten aanslagen 22 maart in Brussel en vliegveld Zaventem

- Twee aanslagen (Vliegveld Zaventem en metrostation Maalbeek)
- In twee provincies
- Twee verschillende hulpcentra 112
- Twee verschillende taalgebieden
- Gescheiden management van twee verschillende websites.

Aandachtspunten vanuit verschillende disciplines

- Beschouw dergelijke incidenten als een oorlogssituatie
- Trommelvliescontrole geeft accurate informatie over wel of niet letsel door blastverwondingen
- Communicatiesystemen van groot belang. Denk ook aan mogelijke uitval van netwerken
- Opvang en begeleiding hulpverleners
- Houd je bij je eigen rol als hulpverlener zijnde
- Denk aan de voorraad van de uitrusting van hulpverleners (infusen, tourniquets en burnshields)
- Correcte informatie is van levensbelang
- Waak voor dubbele functies, bijvoorbeeld van medewerkers in ziekenhuizen
- Zorg voor aparte coördinator op de IC en de OK
- Tijdens de opvang van patiënten en gewonden in het ziekenhuis
- Welke ingangen/uitgangen houd je open in het ziekenhuis?

- Regel goede afschaling in het ziekenhuis
- Fouilleer in het ziekenhuis
- Nazorg is een zeer lang traject. Getroffenen kunnen het gebeuren lastig afsluiten

Geleerde lessen

- Terreur kent geen spelregels. Compleet andere dimensie. Dreigende gevaar heeft een continu karakter
- Zorg voor een strakke afvoerketen. Voorkom chaos
- Witte keten voorbereiden op oorlogswonden, bijvoorbeeld door blastverwondingen
- Inventariseer de capaciteit van omliggende ziekenhuizen
- Belang van rampengeneeskunde en triage in basisopleiding
- Rol social media/internet
- Verschillende doelgroepen hebben verschillende behoeften

